

Spis treści

Wstęp.....	7
Wykaz skrótów	16
1. Teoretyczne podstawy badań oraz powstanie i przemiany systemów płatniczych	19
1.1. Teoretyczne podłoże analizy systemów płatniczych	19
1.2. Zarys ewolucji pieniądza i instrumentów płatniczych.....	23
1.2.1. Geneza pieniądza i jego funkcji jako środka płatniczego.....	23
1.2.2. Rozwój instrumentów płatniczych	27
1.3. Konceptualizacja pojęcia i elementy systemu płatniczego.....	36
1.3.1. Definicja i funkcje systemu płatniczego.....	36
1.3.2. System płatniczy a systemy: finansowy, pieniężny i bankowy	39
1.3.3. Zakres i komponenty krajowego systemu płatniczego.....	43
1.3.4. Etapy rozwoju systemów płatniczych	47
1.4. Instytucjonalne warunki powstania i modyfikacji systemów płatniczych ..	53
1.4.1. Banki w funkcji instytucji clearingowych.....	53
1.4.2. Rozwój infrastruktury systemów płatniczych w świetle ewolucji funkcji banków centralnych	58
1.4.3. Formy i zakres udziału instytucji niebankowych w procesach płatności.....	64
1.5. Uwarunkowania rozwoju współczesnych systemów płatniczych	68
1.5.1. Otoczenie systemu płatniczego	68
1.5.2. Czynniki społeczne jako przesłanki przeobrażeń w systemie płatniczym	70
1.5.3. Znaczenie otoczenia gospodarczego w przemianach systemu płatniczego.....	72
1.5.5. Związki między nowoczesnymi technologiami i rozwojem systemów płatniczych.....	78
1.6. Symptomy zmian jakościowych we współczesnych systemach płatniczych	82
1.6.1. Integracja procesów płatności z transakcjami gospodarczymi.....	82
1.6.2. Wzrost zróżnicowania dostawców usług płatniczych	84
1.6.3. Innowacje w usługach i procesach oraz o charakterze systemowym	86
1.6.4. Wzrost ryzyka operacyjnego i systemowego w systemach płatności.....	88
1.6.5. Zmiana profilu ryzyka w systemach bankowych	92
1.7. Uwagi końcowe	95

2. Teoretyczne i praktyczne aspekty organizacji współczesnych systemów płatniczych	96
2.1. Organizacja krajowych systemów płatniczych	96
2.1.1. Dylematy dotyczące konstrukcji systemu płatniczego	96
2.1.2. Wpływ organizacji systemu bankowego na konstrukcję systemu płatniczego	99
2.1.3. Model systemu płatniczego w gospodarce rynkowej	101
2.2. Systemy płatności wysokokwotowych	109
2.2.1. Cechy i struktura systemów płatności wysokokwotowych	109
2.2.2. Problematyka zarządzania płynnością uczestników systemów RTGS	115
2.2.3. Przesłanki i efekty zmian w systemach płatności wysokokwotowych	123
2.2.4. Systemy płatności a systemy rozrachunku papierów wartościowych	130
2.3. Systemy płatności detalicznych	133
2.3.1. Istota i zasady rozliczeń płatności detalicznych	133
2.3.2. Cele i obszary regulacji procesów płatności detalicznych	136
2.3.3. System płatności detalicznych jako sieć	140
2.3.4. Zmiany w funkcjonowaniu systemów płatności detalicznych	144
2.4. Mechanizmy rozliczeń płatności transgranicznych	149
2.4.1. Bankowość korespondencka	151
2.4.2. Systemy płatności transgranicznych	152
2.4.3. System rozliczeń wielowalutowych CLS	155
2.5. Kryteria oceny systemów płatniczych	158
2.6. Harmonizacja i koordynacja rozwoju systemów płatniczych	164
2.6.1. Ujednoczenie systemów płatniczych w świetle celów integracji europejskiej	164
2.6.2. Przesłanki i sposoby łączenia krajowych systemów płatniczych ..	168
2.6.3. Koordynacja rozwoju krajowych systemów płatniczych w skali globalnej	169
2.7. Uwagi końcowe	176
3. Rola banków centralnych we współczesnych systemach płatniczych	178
3.1. Zarys funkcji współczesnych banków centralnych	178
3.2. Przesłanki zaangażowania banku centralnego w funkcjonowanie systemu płatniczego	181
3.2.1. Znaczenie stabilności systemu płatniczego w utrzymaniu stabilności finansowej	181
3.2.2. System płatniczy jako element analizy makroostrożnościowej	186
3.2.3. Zależności między polityką pieniężną a systemem płatności międzybankowych	189
3.2.4. Zaufanie do pieniądza oraz efektywność instrumentów płatniczych i systemów płatności w warunkach zawodności rynku	196

3.3.	Formy ingerencji banku centralnego w funkcjonowanie systemu płatniczego	200
3.3.1.	Rola operacyjna banku centralnego w systemie płatniczym	200
3.3.2.	Kredytowanie przez bank centralny uczestników systemu RTGS	202
3.3.3.	Zakres nadzoru banku centralnego nad systemem płatniczym	205
3.3.4.	Nadzorowanie systemów płatności przez bank centralny	211
3.4.	Polityka informacyjna banków centralnych w zakresie systemów płatniczych	223
3.5.	Działania banków centralnych na rzecz rozwoju krajowych systemów płatniczych	229
3.6.	Uwagi końcowe	232
4.	Wyzwania dla współczesnych banków centralnych w warunkach ewolucji systemów płatniczych.....	234
4.1.	Funkcjonalne, infrastrukturalne i instytucjonalne powiązania między systemem płatniczym i systemem bankowym	234
4.2.	Implikacje przeobrażeń systemów płatniczych dla banków centralnych jako podmiotów odpowiedzialnych za ich bezpieczeństwo i sprawność ...	239
4.2.1.	Wyzwania w zakresie skuteczności nadzoru nad systemem płatniczym	239
4.2.2.	Działania banków centralnych w kierunku ograniczania asymetrii informacji w systemie płatniczym.....	244
4.2.3.	Postawa banków centralnych wobec innowacji w płatnościach detalicznych.....	248
4.2.4.	Działania banków centralnych na rzecz efektywności systemów płatności.....	253
4.3.	Zmiany w systemie płatniczym jako potencjalne przeszkody w pełnieniu funkcji emisyjnej banku centralnego	259
4.3.1.	Popyt na pieniądz gotówkowy w warunkach wzrostu zastosowania pieniądza elektronicznego i bezgotówkowych instrumentów płatniczych.....	259
4.3.2.	Perspektywy zmniejszenia wysokości renty emisyjnej.....	265
4.4.	Ewolucja systemów płatniczych a realizacja polityki pieniężnej i funkcje rezerwy obowiązkowej	268
4.4.1.	Problematyka pomiaru ilości pieniądza i stopnia monetyzacji gospodarki	268
4.4.2.	Kontrowersje wokół wpływu zmian w popycie na gotówkę na politykę pieniężną.....	274
4.4.3.	Rezerwa obowiązkowa jako narzędzie zarządzania płynnością w systemie płatności wysokokwotowych.....	279
4.5.	Uwagi końcowe	287
	Zakończenie.....	288
Aneks 1.	Organizacje międzynarodowe zaangażowane w rozwój systemów płatniczych	295

Aneks 2. Ankieta	300
Bibliografia	304
Spis tabel	345
Spis rysunków	348
Abstract	350